

Monnickendam, 27 januari 2026

Raadsnummer: 167-1
Zaaknummer: 126556

Portefeuillehouder: Marian van de Weele
Contact via: Afdeling Realisatie

Wettelijke grondslag voor raadsbevoegdheid: Wet versterking participatie op decentraal niveau.

Aan de Raad

Onderwerp: Participatieverordening gemeente Waterland 2026

Voorstel

1. In te stemmen met de participatieverordening gemeente Waterland 2026

Inleiding

In het projectplan Integrale aanpak burgerparticipatie is beschreven hoe de gemeente Waterland inwoners op een gestructureerde manier wil betrekken bij gemeentelijke opgaven. Een onderdeel van dit projectplan is het vaststellen van een participatieverordening. Met het vaststellen van de participatieverordening verankeren we de wettelijk kaders en zorgen we voor duidelijkheid over de betrokkenheid van inwoners bij beleidsvorming, uitvoering en evaluatie.

Argumenten

1.1 Wettelijke verplichting door de Wet versterking participatie op decentraal niveau

De Wet versterking participatie op decentraal niveau, die op 1 januari 2025 in werking is getreden met een overgangstermijn van twee jaar, verplicht gemeenten om een participatieverordening vast te stellen. Deze wet verplicht gemeenten duidelijkere kaders te stellen voor participatie. Met het nieuwe uitdaagrecht kunnen inwoners een verzoek indienen om een taak van de overheid over te nemen. De participatieverordening vervangt de huidige Inspraakverordening Waterland 2005.

2.1 Onderdeel van het projectplan Integrale aanpak burgerparticipatie. (170-161)

Een vitale lokale democratie vraagt om sterke en heldere verbindingen tussen inwoners en het bestuur. Doordat inwonersparticipatie momenteel niet op een structurele wijze wordt ingezet, ontstaat onduidelijkheid over de manier waarop inwoners bij het beleidsproces worden betrokken. De acht onderdelen die zijn uitgewerkt in het projectplan Integrale aanpak burgerparticipatie zorgen voor borging, structuur en zichtbaarheid van burgerparticipatie, zowel binnen als buiten de organisatie. De participatieverordening vormt de juridische basis voor deze onderdelen.

3.1 Dit voorstel maakt expliciet welke inhoudelijke keuzes het bestuur maakt binnen de ruimte van de VNG-modelverordening.

Om gemeenten te ondersteunen bij de ontwikkeling van een participatieverordening heeft de VNG een modelverordening en handleiding ontwikkeld. Deze modelverordening kent een basisvariant en een meer ambitieuze variant met aanvullende, facultatieve bepalingen. De participatieverordening gemeente Waterland 2026 is gebaseerd op een combinatie van beide varianten. Daarmee kiest de gemeente nadrukkelijk voor een ambitieniveau dat verder gaat dan de wettelijke minimumeisen, zonder te kiezen voor een maximale of experimentele invulling van participatie. In het bijbehorende toelichtingsdocument wordt per artikel verantwoord welke keuzes het college daarin heeft gemaakt.

Bij de toepassing van de regeling wordt uiteraard gewaarborgd dat de werkzaamheden van de adviesraden sociaal domein en sport en bewegen niet worden doorkruist of overgenomen.

4.1 Integrale bestuurlijke afweging over de inrichting van inwonersparticipatie

Met de participatieverordening gemeente Waterland 2026 wordt uitvoering gegeven aan een wettelijke verplichting, maar binnen de ruimte die de wet en de VNG-modelverordening bieden zijn samenhangende keuzes gemaakt over de inrichting van inwonersparticipatie.

Deze keuzes hebben betrekking op het ambitieniveau van inwonersparticipatie en de verwachtingen die daarmee richting inwoners en maatschappelijke partijen worden gewekt, de mate van afwegingsruimte die bestuursorganen hebben bij de inzet van participatie en het uitdaagrecht, en de rolverdeling tussen gemeenteraad, college en organisatie. Daarbij is gekozen voor een inrichting waarin de gemeenteraad kaders stelt en structureel wordt geïnformeerd, terwijl het college en de organisatie verantwoordelijk zijn voor de voorbereiding en uitvoering van participatietrajecten.

Daarnaast zijn keuzes gemaakt over de wijze waarop inwonersparticipatie structureel wordt geborgd. De participatieverordening vormt hierbij het juridische kader waarbinnen participatie plaatsvindt. De interne werkwijze geeft invulling aan de praktische uitvoering van participatietrajecten. In deze werkwijze staan inclusiviteit, het ondersteunen van inwoners en het leren van participatieprocessen centraal.

5.1 Participatie over participatie

Bij de totstandkoming van de participatieverordening is expliciet aandacht besteed aan participatie over participatie. In het kader hiervan is met de gemeenteraad gereflecteerd op eerdere ervaringen met inwonersparticipatie, knelpunten in de praktijk en gewenste verbeteringen voor de toekomst. De uitkomsten van deze gesprekken zijn vastgelegd in het participatieverslag dat als bijlage bij dit voorstel is opgenomen. Dit verslag geeft inzicht in de opgehaalde aandachtspunten, lessen en aanbevelingen en laat zien hoe deze zijn verwerkt in zowel de participatieverordening als de bijbehorende interne werkwijze. Door deze reflectie en vastlegging wordt invulling gegeven aan een lerende aanpak van inwonersparticipatie, waarbij ervaringen uit de praktijk structureel worden benut om participatie zorgvuldiger, duidelijker en effectiever in te richten.

Kantttekeningen

nvt

Financiële toelichting

Zie Memo programma dienstverlening en Projectplan integrale aanpak burgerparticipatie.

Duurzaamheid

nvt

Communicatie

Na vaststelling van de verordening worden inwoners geïnformeerd over de nieuwe mogelijkheden.

Burgemeester en wethouders,

drs. E.G.H. Dijk MPM
gemeentesecretaris/algemeen directeur

drs. M.C. van der Weele
burgemeester

Bijlage(n):

1. RID Programma dienstverlening Burgerparticipatie
2. Projectplan Integrale aanpak burgerparticipatie
3. Concept Raadsbesluit participatieverordening Waterland 2026
4. Toelichtingsdocument participatieverordening Waterland 2026
5. VNG model participatieverordening 2024
6. VNG Implementatiehandleiding model participatieverordening 2024
7. Verslag Raadsinformatieavond participatieverordening